

OB JUBILEJU PROF. DR. JOŽETA SPANRINGA

Alenka Šauperl

Biografija

UDK 929 Spanring J.

Ključne besede: biografije, Spanring Jože, knjižničarji

Biography

UDC 929 Spanring J.

Key words: biographies, Spanring Jože, librarians

Prof. dr. Jože Spanring je bil rojen 19. maja 1923. Danes, ko praznuje visoki jubilej, je njegov um še prav tako briljanten kot pred več kot dvajsetimi leti, ko sem ga, kot brucka na agronomiji, prvič srečala. Takrat si seveda nisem predstavljala, da bom kdaj njegova diplomantka, da bom pod njegovim mentorstvom magistrirala, kaj šele, da bom nekoč predavala predmet, ki ga je uvedel na neki drugi fakulteti. Nisem si predstavljala, da mi bo kdaj posvetil veliko časa in truda. Ker nisem bila edina deležna njegove pozornosti, bi ob tej priložnosti rada z vami, kolegice in kolegi bibliotekarji, dokumentalisti in kar je še poklicev v informacijski znanosti, posvetila nekaj besed njegovemu delu, da bi mu s tem zaželeli še mnogo let, polnih zdravja in zadovoljstva.

Diplomiral je leta 1949 kot agronom na Poljoprivredno šumarskom fakultetu v Zagrebu in doktoriral leta 1977 na Biotehniški fakulteti v Ljubljani. Ko je bil leta 1957 na izpopolnjevanju v ZDA, ga je njegov vzornik, agronom nobelovec N. E. Borlaug, navdušil z imenitno dokumentacijo, ki si jo je zgradil za svoje raziskovalne namene. Seveda je bila to kartoteka, saj so bili tedaj računalniki še redki in se niso prilagajali individualnim potrebam raziskovalcev. Mladi asistent Spanring je tedaj spoznal pomen dobro organiziranega beleženja objavljenih in neobjavljenih znanstvenih in strokovnih spoznanj za raziskovalno

ŠAUPERL, Alenka: The anniversary of Jože Spanring. Knjižnica, Ljubljana, 47(2003)1-2, 193-197

delo posameznika in napredek svetovnega znanja. Ker so si tedanji predavatelji na Agronomski fakulteti zelo prizadevali doseči in ohraniti visoko raven raziskovalne in strokovne dejavnosti, so Spanringove zamisli za dokumentiranje dosežkov sprejeli. Tako so ga, delno tudi z namenom zasnovati dokumentacijsko službo, v letih 1960 in 1961 poslali na izpopolnjevanje v Wageningen (PUDOC) na Nizozemsko. Po njegovi vrnitvi so ga na Agronomski fakulteti leta 1963 izvolili v fakultetno komisijo za dokumentacijo v kmetijstvu, leta 1968 v Komisijo za znanstveno dokumentacijo in informacije zveznega sveta, leta 1970 v knjižnični odbor, v katerem je aktivno sodeloval, leta 1970 pa je prevzel vodenje na novo ustanovljenega specializiranega INDOK centra za biotehniko ter postal član uredniškega odbora »Raziskovalca«, ki ga je 12 let opremiljal z UDK in navodili.

Da je INDOK center lahko začel delovati, pa je bilo treba urediti dotok tuje in domače znanstvene in strokovne literature ter zagotoviti razširjanje domače znanstvene literature v svetu. Eden od pogojev za sprejem naših znanstvenih časopisov v mednarodne sekundarne zbirke je bil ta, da bi bili časopisi urejeni in oblikovani po mednarodnih standardih. Dokumentalist Spanring si je prizadeval, da bi jugoslovanski uredniki te pogoje tudi upoštevali. Z okrožnico jih je seznanil, kaj je v njihovi reviji narobe, kako bi se lahko njihov časopis enostavno in najceneje prilagodil standardnim zahtevam. Področje mednarodnih standardov in prilagajanja časopisov mednarodnim standardom je tako postalo eno od njegovih raziskovalnih in svetovalnih področij. Pet mednarodnih standardov je tudi prevedel v slovenščino že leta 1968, da bi z njimi lažje seznanjal svoje sodelavce in študente. Žal od osamosvojitve Slovenije in paketa prevzema ISO standardov za dokumentacijo leta 1996, noben od teh prevodov ni bil uradno potrjen. Tako imamo standarde, razen redkih izjem, še vedno le v angleškem izvorniku. Naj ne bo hud, da se jih tudi v tem prispevku ne držim.

Prof. Spanring pa ni imel vodilne vloge le pri organiziranju dokumentacijske dejavnosti na področju biotehnikе, temveč tudi širše. Po ustanovitvi INDOK centra za biotehniko je bil od leta 1972 predstavnik Univerzitetnega sveta v knjižničnem svetu NUK in redni član Komisije za informatiko Raziskovalne skupnosti Slovenije. Leta 1976 je bil imenovan za recenzenta projekta »Informatik« pri UNESCO-u na Dunaju in za člana uredniškega odbora biografij in bibliografij univerzitetnih učiteljev, znanstvenih delavcev in sodelavcev. V Komisijo za informatiko, dokumentacijo in knjižničarstvo pri Univerzitetnem svetu je bil izvoljen leta 1981 in 1983 leta tudi pri Gospodarski zbornici. Istega leta je začel sodelovati tudi v uredništvu časopisa »Informatologia Yugoslavica«.

V tem okviru je pripomogel k organiziranju in povezovanju dokumentacijskih centrov na fakultetah in v podjetjih po vsej Sloveniji. Aktiven je bil v Društvu

dokumentalistov in informatorjev Slovenije, v okviru katerega je leta 1972 koordiniral študijo »Zasnova sistema znanstveno-strokovnih informacijsko-dokumentacijskih dejavnosti v SR Sloveniji«. Kot član zvezne komisije pa si je prizadeval za ustanavljanje in sodelovanje dokumentacijskih centrov tudi v biotehniko tedanje Jugoslavije.

Hkrati s prizadevanji za organizacijo informacijsko-dokumentacijskih služb in informacijskega omrežja je prof. Spanring tudi začel izobraževati uporabnike teh storitev. Na Biotehniški fakulteti je na to temo od leta 1970 kar 26 let predaval enega in nato dva samostojna predmeta na dodiplomskem in podiplomskem študiju, leta 1968 pa je uvedel predmet »Znanstvena dokumentacija« na podiplomskem študiju. V okviru teh predmetov je slušatelje poučeval o tem, kako je treba oblikovati raziskovalno vprašanje ter kako in kje je treba iskati informacije v odgovor na to raziskovalno vprašanje. Pri tem so študenti uporabljali primarne in sekundarne vire informacij, sprva le tiskane, nato tudi v elektronski obliki. S konkretnimi vprašanji je študente privajal na uporabo referenčne literature, knjižničnih katalogov in drugih informacijskih virov. Učil je, kako je treba informacije, pridobljene iz člankov, monografij in drugega gradiva organizirati za svoj pregled in prihodnjo rabo. Učil pa je tudi, kako je treba rezultate raziskav in spoznanj objaviti v obliki strokovnega ali znanstvenega članka. To torej ni bilo le spoznavanje informacijskih virov, temveč seznanjanje s celotnim potekom razvojnega in raziskovalnega dela od ideje do objave rezultatov.

Poučevanje za raziskovalno delo in uporabo informacijskih virov je dr. Spanring na pobudo dr. Branka Berčiča leta 1983, uvedel tudi na Oddelku za bibliotekarstvo Filozofske fakultete. Uvedel je predmet »Dokumentalistika«. Dr. Spanring pripoveduje, da je ime predlagala vodilna dokumentalistka Vera Levovnik. Vsebinsko pa je moral zbrati iz več znanstvenih disciplin. V okviru tega predmeta je želel študentom prikazati pomen dokumentiranja in jih seznaniti tako z viri informacij kot s postopki dokumentiranja. Seveda pa je ves čas opozarjal na razlike v raziskovalnem delu na področju biotehniko in informacijskih znanosti, saj se je z obema področjema ukvarjal od leta 1960.

Čeprav prof. Spanring o sebi še vedno trdi, da ni dokumentacijski ali informacijski specialist, so lahko njegovi načini zbiranja, analiziranja in shranjevanja informacij zgled mnogim poklicnim in šolanim strokovnjakom na tem področju. Nenehno je na preži za informacijami na temo, ki ga zanima. Podatke najprej skrbno nabere iz številnih informacijskih virov, da jih med seboj primerja in ugotovi njihovo zanesljivost. Potem te podatke kondenzira na tak način, da zajame le najpomembnejše in dolge ali ponavljajoče se pojme krajša ali tudi šifrira. To potem zabeleži v računalniško zbirko ali na papir. Na kartico A6 formata je dr. Spanring zmožen naložiti količino informacij, ki bi jo lahko primerjali z računalniško disketo. Prikaz podatkov je zato večkrat v obliki tabel.

Na ta način doseže, da so informacije na dokumentacijskih karticah pregledne in hitro najdljive. Čeprav nas zgoščenost podatkov v takih preglednicah osupne in se nam na prvi pogled zadeva zdi nerazumljiva, je dr. Spanringov način kondenziranja ali zgoščevanja informacij izredno sistematičen. Za vsako temo posebej natančno prouči, katere podatke je treba spremljati in beležiti. Te posebne podatke potem doda skupini podatkov, ki so standardni za vse dokumente in teme ter jih njegovi študenti poznamo kot informeme (kdo, komu, kaj, kako, zakaj, kdaj in kje sporoča). Tako nastanejo sistematični pregledi preverjenih podatkov s sezname pregledane literature, ki so lahko v veliko pomoč pri raziskovalnem delu.

Take sistematične preglede zdaj upokojeni prof. Spanring sestavlja za lastnosti zelišč. Njegova dolgoletna tema, ki je bila na Biotehniški fakulteti po sili razmer, deležna manj pozornosti, je zdaj, ko je upokojen, njegova osrednja raziskovalna tema. »Nikar ne nasedajte govoricam o zdravilnih učinkih zelišč, saj imamo veliko preverjenih informacij o tem!« nas opozarja. Vse svoje raziskovalno navdušenje usmerja v sistematično iskanje in urejanje informacij o lastnostih zelišč, njihovem pridelovanju in nabiranju, predelovanju in zdravilnem uživanju. Preglede že 5 let objavlja v *Celežu*, internem glasilu Društva zeliščarjev Ljubljana.

Pionir slovenske dokumentalistike in dokumentalist po značaju še naprej izpopolnjuje svoje metode dokumentiranja. Vlogo dokumentalista vidi v partnerstvu z raziskovalcem na ta način, da dokumentalist raziskovalcu pripravi »digest« najpomembnejših informacij. Enako pomembna pa se mu zdi tudi naloga shranjevanja edinstvenih raziskovalnih izsledkov. Ravno tu, po njegovem mnenju, izginja razlika med knjižničarjem in dokumentalistom v smislu, ki nas je v preteklosti dolgo razdvajal. Posredovanje zanesljivih informacij doma in po svetu z namenom razširjanja znanja, ne večanja dobička, ostaja njegov ideal. So te vrednote, ki nam jih je kot predavatelj skušal posredovati, res povsem zastarele?

Uporabljeni viri

1. Spanring, J. (1970). Informatika za biotehniko. *Sodobno kmetijstvo*, (4), 191-192.
2. Spanring, J. (1971). Razvoj in oblike primarnega izobraževanja tvocev, obdelovalcev in uporabnikov znanstvenih informacij v Jugoslaviji. V: *Prva konferencija o informacijama Saveza inženjera i tehničara Jugoslavije Radna organizacija i sistem naučnih informacija (Referat 6/7, str.1-24, 79 ref. sl)*. Beograd, *Savez inženjera i tehničara Jugoslavije*.

3. Spanring J. (1971). Recent Development of Agricultural Informatics through General and International Systems in Yugoslavia. V: *IV World Congress of IAALD Paris 20-25 Avril 1970, INRA Paris*, str. 335-337
4. Spanring J. (1971). Informacijska, dokumentacijska in komunikacijska dejavnost (INDOK) v znanstvenih in raziskovalnih organizacijah. *Zdravstveni vestnik* 5, str. 183-184
5. Spanring J. (1972). Izvleček izvlečka študije o primernosti svetovnega informacijskega sistema o znanosti. (UNISIST Synopsis of synopsis). *Raziskovalec* 4, str. 259-261
6. Spanring, J. (1972). INDOK center za biotehniko. V *Spominski zbornik Biotehniške fakultete Univerze v Ljubljani 1949-1972*. (str. 105-107). Ljubljana: Biotehniška fakulteta.
7. Prof.dr. Jožetu Spanringu. (1997). *Sodobno kmetijstvo*, 30 (12), 526-527.
8. Spanring, J. (1996). Dvojezično večstopenjsko posredovanje izsledkov manjših narodov. *COBISS obvestila*, 3(3), 23-24.
9. Spanring, J. (1999). V: *Zbornik 1919-1999*. (str. 450-451). Ljubljana: Filozofska fakulteta.

Dr. Alenka Šauperl je zaposlena kot docentka za področje bibliotekarstva na Oddelku za bibliotekarstvo, informacijsko znanost in knjigarstvo, Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani
Naslov: Aškerčeva 2, 1000 Ljubljana
Naslov elektronske pošte: alenka.sauperl@ff.uni-lj.si